

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΑΡΥΣΤΟΥ

Αμαλία Αν. Καραπασαλίδου

Προϊσταμένη ΙΑ' ΕΠΚΑ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Καρύστου στεγάζεται στο Γιοκάλειο κτήριο που βρίσκεται στην παραλιακή οδό της πόλης. Το κτήριο οφείλει το όνομά του στο δωρητή Γιοκάλη (εικ. 1). Η πρόσφιξη του κτηρίου καθώς και ο αύλειος χώρος του προδιαθέτουν ευχάριστα τον επισκέπτη.

Από την έναρξη της λειτουργίας του, το μουσείο είχε μια μεγάλη αίθουσα με ποικίλα εκθέματα (κυρίως γλυπτά, ανάγλυφα, αρχιτεκτονικά μέλη, επιγραφές, αλλά και αγεία κ.ά.), το λεγόμενο «βεσιτάριο», και διέθετε μόνιμο φυλάκα αρχαιοτήτων, τον αιεμνιστο Ευάγγελο Σαράντη.

Το 1998 πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες επανεκθετικές εργασίες στη μεγάλη αίθουσα από την ΙΑ' ΕΠΚΑ (στην οποία προϊστάτο τότε η Έφορος Αρχαιοτήτων δρ Ε. Σαπουνά-Σακελλαράκη), με την ηθική αλλά και υλική βοήθεια του τότε Δημάρχου Καρύστου κ. Τσολάκη. Το τεχνικό μέρος ανέλαβαν οι μόνιμοι υπάλληλοι της ΙΑ' ΕΠΚΑ κ. Ζαχ. Μάντζαρης, Συντηρητής Αρχαιοτήτων και ο Αρχιτεχνίτης κ. Γ. Μέλλιος.

Το 1997 παραχωρήθηκε στο Μουσείο και η μικρή αίθουσα του κτηρίου, οπότε άρχισαν και οι εργασίες ανακατάταξης των εκθεμάτων, μεταξύ των οποίων και της ανασκαφής Μουτουπόπουλου, τα οποία εμπλουτίστηκαν με νέα, προερχόμενα από τις μεταγενέστερες οσαστικές ανασκαφές, και νέες εργασίες όχι μόνο στους εκθεσιακούς χώρους, αλλά και στην αποθήκη του Μουσείου που παρουσίαζε προβλήματα στεγανότητας.

Το άλλοτε βεσιτάριο μεταμορφώθηκε σε έναν ζεστό χώρο υποδοχής των επισκεπτών, αφού προηγήθηκαν οι απαραίτητες εργασίες, ώστε να λειτουργεί και ως φυλάκιο, για τις δύο μόνιμες φυλάκες αρχαιοτήτων.

Ο επισκέπτης του Μουσείου Καρύστου έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει την ιστορική διαδρομή της πόλης από τα πολύ πρώιμα χρόνια μέχρι τη ρωμαϊκή εποχή.

Η περιοχή της Καρύστιας πρωτοκατοικήθηκε στα τέλη της 4ης χιλιετίας (τελευταία φάση της νεολιθικής περιόδου). Κατοίκηση δε της περιοχής μαρτυρείται ανασκαφικά σε όλη τη διάρκεια της εποχής του Χαλκού. Η πρώτη γραπτή μαρτυρία που έχουμε γι' αυτήν είναι ο Όμηρος, ο οποίος τη μνημονεύει στο «νῆων κατάλογο».

Όπως γνωρίζουμε και όπως επιβεβαιώνεται από τα αποτελέσματα των μέχρι τώρα ανασκαφών, η Καρύστος είχε αναδειχθεί σε σημαντικό πολιτικό, θρησκευτικό και εμπορικό κέντρο της επαρχίας Καρυ-

στίας. Παράλληλα αναπτύχθηκαν η Γεραιστός και τα Στύρα.

Η Καρύστος συγκαταλέγεται μεταξύ των τεσσάρων μεγάλων ευβοϊκών πόλεων που έκοψαν νομίσματα κατά την αρχαιότητα (οι άλλες τρεις είναι η Χαλκίδα, η Ερέτρια και η Ιστιαία). Στις πρώτες κοπές του γ' τέταρτου του 6ου αι. π.Χ. έχουμε ευδιυλική θεματολογία, όπως π.χ. αγελάδα σε στάση ανάπαυσης με το κεφάλι της στραμμένο προς τα πίσω και κάτω ρόπαλο του Ηρακλή, ενώ επάνω η επιγραφή ΚΑΡΥ, δηλαδή τα αρχικά του ονόματος της πόλης· πρόκειται για χρυσή δραχμή, που στην κύρια όψη έχει κεφαλή Ηρακλή με τη λεοντή (εικ. 2-3). Η παρουσία του ημιθέου δηλώνει τη λατρεία του που κυριαρχούσε σε ολόκληρο το νησί της Εύβοιας από το βόρειο άκρο της μέχρι το νότιο. Για την Καρύστο μάλιστα, υπάρχει σχετική ιστορική μαρτυρία του Δίωνα Χρυσοστόμου.

Σε αργούρ διδραχμό που χρονολογείται μετά το 379 π.Χ. αποθαμιάζουμε τον εμπροσθότυπο τρυφερή ευδιυλική σκηνή αγελάδας που θηλάζει το μικρό της και στον οπισθότυπο αλέκτορα προς δεξιά και πάνω περιφερειακά διαβάζουμε την επιγραφή ΚΑΡΥΣ (εικ. 4-5). Ως γνωστόν ο αλέκτορας ή κηρύς - κάρυς είναι το ρήμα κάρυσσω και προαγγέλλει την αυγή, το ξεκίνημα μιας καινούριας μέρας. Υπό αυτή την ιδιότητα του ίσως θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ηλιακό σύμβολο.

Στους καταλόγους της Δήλου (το 224 π.Χ.) μνημονεύεται η χρυσή καρυστία, δηλαδή χρυσό νόμισμα που κόπηκε

1. Αρχαιολογικό Μουσείο Καρύστου.

2-3. Χρυσή δραχμή, 6ος π.Χ. αι., Κάρυστος, με κεφαλή Ηρακλή στον εμπροσθότυπο και αγελάδα σε στάση ανάστροφης στον οπισθότυπο. Η επιγραφή ΚΑΡΥ αναφέρεται στα αρχικά του ονόματος της πόλης.

4-5. Αργυρή δίδραχμα, π. 379 π.Χ., Κάρυστος. Στον εμπροσθότυπο βλέπουμε σκηνή αγελάδος που θηλάζει το μικρό της και στον οπισθότυπο αλέκτορα και την επιγραφή ΚΑΡΥΖ.

για συγκεκριμένο σκοπό: να πληρωθούν οι μισθοφόροι από τη Σάμο που ο Πτολεμαίος (ανιψιός του Αντιγόνου του Μονοφθαλμού) έφερε στην Ευβοία το 313 π.Χ. Στόχος του ήταν να ξεσηκώσει τους Ευβοείς κατά των Μακεδόνων. Στην επανάσταση αυτή είχε πάρει μέρος η Κάρυστος.

Η Κάρυστος συνεχίζει να κόβει νομίσματα και τον 4ο αι. π.Χ. μέχρι το 146 π.Χ.

Ο χώρος του Μουσείου

Στη μεγάλη, αλλά και στη μικρή αίθουσα, ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να θαυμάσει την ποικιλία των αρχαίων έργων που διηγούνται την ιστορία της ίδιας της πόλης και της γύρω περιοχής.

Εται εκπροσωπείται ο πρωτοελλαδικός οικισμός του Αγίου Γεωργίου βορειοδυτικά της Καρύστου, παρουσιάζονται τα ευρήματα από τα δρακόσπητα της Όχης και των Στύρων, που παραπέμπουν στη σφαίρα του μύθου με δράκους, ο χώρος της Πλακαρής (μικρή αίθουσα).

Η μεγάλη γλυπτική εκπροσωπείται επάξια από άκεφαλο άγαλμα γυναίκας (αρ. ευρ. 3) με μπάτιο, των ελληνιστικών χρόνων (εικ. 6), αλλά και από το σύμπλεγμα γυναίκας και κόρης (αρ. ευρ. 109), από την πόλη της Καρυστίας.

Επίσης εκτίθενται αρχιτεκτονικά μέλη (όπου επικρατεί ο ιωνικός ρυθμός με μαρτυρείται με κιονόκρανα από τη Γεραϊστό και την Παλαιοχώρα, εικ. 7), επιτύμβιες στήλες από τα εκτεταμένα νεκροταφεία της, όπως η στήλη με αρ. ευρ. 2, στην οποία αναπαριστάται άνδρας με θεραπεϊνίδα (Παλαιοχώρα) ή η στήλη με παράσταση γενειοφόρου (αρ. ευρ. 117) (μεγάλη αίθουσα).

Επιγραφές και ανάγλυφα πιστοποιούν τις λατρείες που

6. Άκεφαλο άγαλμα γυναίκας, ελληνιστικοί χρόνοι.

επικρατούσαν στην περιοχή, όπως: βωμός του 4ου αι. π.Χ., στον οποίο απεικονίζονται εφύπτιος και μορφή πεζή (αρ. ευρ. 102) και όπου είναι χαραγμένη επιγραφή σε β' χρήση, αναγλυφο με παράσταση Ηρακλή ανακεκλιμένου και Σατύρου (αρ. ευρ. 5) (επίσης στη μεγάλη αίθουσα).

Η παράσταση της θεάς Κυβέλης σε ναίσκο των υστεροελληνιστικών χρόνων δηλώνει ότι στην περιοχή εκτός από τις θεότητες του ολυμπιακού δωδεκαθέου έχουμε και τις ανατολικής προέλευσης.

Άξιο αναφοράς το βάθρο αγάλματος με αρ. ευρ. 4, στο οποίο αποδίδονται

αθλητής, σκηνή δεξίωσης και κινήτου.

Το τμήμα εδράνου με αρ. ευρ. 107 προέρχεται από ημικυκλική εξέδρα.

Από την ομάδα των επιγραφών ξεχωριστό ενδιαφέρον έχει το ψήφισμα με αρ. ευρ. 21 δικαστή από την Κίμωλο (του 250-225 π.Χ.) και η επιγραφή με αρ. ευρ. 27, χαραγμένη στο χαλκικό αλφάβητο.

Από την περιοχή της Καρυστίας προέρχονται τα πήλινα ειδώλια και τα νομίσματα. Το άκεφαλο αγαλμάτιο γυναίκας με θύρο (αρ. ευρ. 10) ίσως αναπαριστά την Άρτεμη.

Από τον διονυσιακό κύκλο το πήλινο προσώπειο Βάκχου, με αρ. ευρ. 15, που παρουσιάζεται στη μικρή αίθουσα, μαζί με ευρήματα ταρικά από το σύγχρονο Γυμνάσιο και άλλες σωστικού χαρακτήρα ανασκαφές, κεραμική από το Κάστρο της Φυλάγρας, καθώς και ευρήματα από τις δραστηριότητες του Καναδικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου στον δυτικό βραχίονα Καρύστου.

Μία άλλη εξέισο σημαντική λατρεία με αυτήν του Ηρακλή, είναι η λατρεία του θεού της ευχιάς και της χαράς, του Διονύσου, που ακολουθούνταν από το λεγόμενο θιασό του.

Σε επιγραφή της ελληνιστικής εποχής από την Ερέτρια μαρτυρούνται εορτές των Διονυσίων και των Δημητρίων, οι οποίες τελούνταν εναλλακτικά σε όλες τις ευβοϊκές πόλεις και φυσικά και στην Κάρυστο. Από επιγραφή μάλια της Καρύστου του 2ου αι. μ.Χ. πληροφοροφόρομασε το όνομα ενός ιερέα του Διονύσου, του Δημητολέους.

Τα ανωτέρω αναπτύσσονται σε πέντε προθήκες και παράλληλα υπάρχει και ενημερωτικό οπιοτικό υλικό.

7. Ιωνικά κιονόκρανα από τη Γεραϊστό και την Παλαιοχώρα.